

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΙΜΩΝ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ FRANCHISE ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

Τόσο η εμφάνιση τού κορονοϊού όσο και ο πόλεμος στην Ουκρανία επηρέασαν αρνητικά την παγκόσμια οικονομία, αύξησαν την τιμή των πρώτων υλών και τής ενέργειας με αποτέλεσμα την ξέφρενη αύξηση των τιμών των προϊόντων. Φυσικά επηρεάστηκαν και τα δίκτυα franchise παρά το γεγονός ότι, ιδιαίτερα κατά την περίοδο της έντασης του κορονοϊού, είτε λόγω τής επιβεβλημένης εσωστρέφειας των κοινωνιών είτε λόγω τής κρατικής αρωγής στις οικονομίες οι αλυσίδες franchise άνθισαν.

Η αύξηση όμως των τιμών των πρώτων υλών και των τροφίμων έχουν επιδράσει στις αλυσίδες franchise αυξάνοντας το κόστος των προμηθειών τους και, παράλληλα, μειώνοντας το περιθώριο κέρδους τους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να έχει δημιουργηθεί η τάση αύξησης των τιμών των προϊόντων αλυσίδων franchise. Είναι όμως αυτό είτε σωστό είτε νόμιμα επιτρεπτό;

Ένα σύστημα franchise βασίζεται στις αρχές τής ομοιομορφίας, τής συνέπειας, της συνέχειας και τής αξιοπιστίας που άλλωστε συνιστούν και την ταυτότητά του. Συνεπώς, αύξηση τιμών διασπά τīs αρχές αυτές και κλονίζει την πίστη των καταναλωτών. Από την άλλη πλευρά, ιδιαίτερα εάν η τάση αυτή δεν είναι γενικευμένη, μπορεί να καταστήσει τα προϊόντα μιας αλυσίδας franchise μη ανταγωνιστικά σέ βάρος αυτών των αλυσίδων. Πώς αντιδρούν σέ μια τέτοια τάση των δικαιωδών τους οι δικαιοπάροχοι; Αποδέχονται τέτοιες αυξήσεις ή επιβάλλουν ανώτατες τιμές ώστε να μη καταστούν τα προϊόντα τους μη ανταγωνιστικά αλλά και για να μην στρέψουν τούς καταναλωτές σε άλλα ανταγωνιστικά συστήματα franchise;

Σκόπιμο λοιπόν να ασχοληθούμε τīs σχετικές προβλέψεις της νομοθεσίας, τόσο της ενωσιακής όσο και τής εθνικής.

A. Όπως είναι γνωστό η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (Ενισχυμένη έκδοση Νίκαια), Μέρος τρίτο: Πολιτικές της Κοινότητας, Τίτλος VI: Κοινοί κανόνες για τον ανταγωνισμό, τη φορολογία και την προσέγγιση των νομοθεσιών, Κεφάλαιο 1: Κανόνες ανταγωνισμού, Τμήμα 1: Κανόνες εφαρμοστέοι επί των επιχειρήσεων, Άρθρο 85 παρ. 1 προβλέπει ότι:

«Είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και κάθε εναρμονισμένη πρακτική, που δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και που έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς και ιδίως εκείνη, μεταξύ άλλων, πού συνίσταται στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πωλήσεως ή άλλων όρων συναλλαγής»

Περαιτέρω η παρ. 2 τού ίδιου άρθρου προβλέπει ότι:

«Οι απαγορευμένες δυνάμει του παρόντος άρθρου συμφωνίες ή αποφάσεις είναι αυτοδικαίως άκυρες.»

Τέλος, η παρ. 3 τού ίδιου άρθρου προβλέπει ότι:

«Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες:

- σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων.....

η οποία συμβάλλει .....στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία:

- α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών· και
- β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα κα-

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΔΗ, ΔΙΚΗΓΟΡΟΥ, ΣΥΝΕΤΑΙΡΟΥ ΤΗΣ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΠΑΧΑΣ, ΓΡΑΜΜΑΤΙΔΗΣ & ΣΥΝΕΤΑΙΡΟΙ

ταργήσεως του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων».

Β. Περαιτέρω, το άρθρο 5 παρ.(ε) του Κανονισμού (ΕΟΚ) αρ. 4087/88 της Επιτροπής της 30/11/1988 για την εφαρμογή του άρθρ. 85 παρ. 3 της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών franchise, αναφερόμενο στις εξαιρέσεις που προβλέπει το άρθρο 1 του ίδιου Κανονισμού, προβλέπει ότι:

«Η παρεχόμενη με το άρθρο 1 εξαίρεση δεν εφαρμόζεται εφόσον..... ο δικαιούχος περιορίζεται από τον δικαιούχο, άμεσα ή έμμεσα, ως προς τον καθορισμό των τιμών πώλησης των προϊόντων ή υπηρεσιών που αποτελούν το αντικείμενο του franchise, με την επιφύλαξη της δυνατότητας του δικαιούχου να συνιστά τιμές πώλησης....».

Δηλαδή, η άνω διάταξη επαναλαμβάνει την απαγόρευση του άρθρου 85 παρ. 1 της Συνθήκης.

Γ. Περαιτέρω, το άρθρο 4 παρ.(α) του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 2790/99 της Επιτροπής της 22/12/1999 για την εφαρμογή του άρθρ. 81 παρ. 3 της Συνθήκης (πρώην άρθρ. 85 παρ. 3 της Συνθήκης) σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών, αναφερόμενο στις εξαιρέσεις που προβλέπει το άρθρο 2 του ίδιου Κανονισμού, προβλέπει ότι:

«Η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 δεν ισχύει για τις κάθετες συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που υπόκεινται στον έλεγχο των μερών έχουν ως αντικείμενο:.....τον περιορισμό της δυνατότητας του αγοραστή (δικαιούχου) να καθορίζει τις τιμές πώλησης, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα του προμηθευτή (δικαιοπαρόχου) να επιβάλλει μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά τιμή πώλησης, υπό τον όρο ότι αυτές δεν ισοδυναμούν με πάγια ή ελάχιστη τιμή πώλησης συνεπεία πιέσεων οποιουδήποτε μέρους στη σύμβαση ή κινήτρων που προσφέρονται από οποιοδήποτε συμβαλλόμενο μέρος....».

Δηλαδή, η άνω διάταξη επαναλαμβάνει την απαγόρευση του άρθρου 85 παρ. 1 της Συνθήκης και του άνω υπό στοιχείο Β Κανονισμού με την βελτίωση όμως ότι ο δικαιούχος μπορεί να επιβάλλει μέγιστη τιμή πώλησης, αλλά κατά τέτοιο τρόπο ώστε η μέγιστη τιμή δεν ισοδυναμεί με πάγια τιμή πώλησης συνεπεία πιέσεως οποιουδήποτε μέρους στη σύμβαση.

Δ. Τέλος, το άρθρο 4 παρ.(α) του τελευταίου και σήμερα ισχύοντος Κανονισμού (ΕΕ) αρ. 2022/720 της Επιτροπής της

Κριτήριο για την διαμόρφωση τιμών πώλησης πρέπει να είναι η εξασφάλιση της ανταγωνιστικότητας των προϊόντων.

10/5/2022 για την εφαρμογή του άρθρ. 101 παρ. 3 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες κάθετων συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών, αναφερόμενο στις εξαιρέσεις που προβλέπει το άρθρο 2 του ίδιου Κανονισμού, προβλέπει ότι:

«Η απαλλαγή που προβλέπεται στο άρθρο 2 δεν εφαρμόζεται στις κάθετες συμφωνίες οι οποίες, άμεσα ή έμμεσα, μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες που υπόκεινται στον έλεγχο των μερών έχουν ως σκοπό:..... τον περιορισμό της δυνατότητας του αγοραστή (δικαιούχου) να καθορίζει τις τιμές πώλησης, χωρίς να θίγεται η δυνατότητα του προμηθευτή (δικαιοπαρόχου) να επιβάλλει μέγιστη τιμή πώλησης ή να συνιστά τιμή πώλησης, υπό τον όρο ότι αυτές δεν ισοδυναμούν με καθορισμένη ή ελάχιστη τιμή πώλησης ως συνέπεια των πιέσεων που ασκεί ή των κινήτρων που προσφέρει οποιοδήποτε εκ των μερών.....».

Δηλαδή, η άνω διάταξη επαναλαμβάνει την απαγόρευση του άρθρου 101 παρ. 1 της Συνθήκης και του άνω υπό στοιχείο Γ Κανονισμού με μόνη την αντικατάσταση των λέξεων «πάγια τιμή» από τις λέξεις «καθορισμένη τιμή».

Τι προβλέπει η Ελληνική νομοθεσία

Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του Ν. 703/1977 και ήδη 1 παρ. 1 του Ν. 3959/2011, απαγορεύονται όλες οι συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ επιχειρήσεων και όλες οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων, οι οποίες έχουν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στην ελληνική επικράτεια, και ιδίως εκείνες οι οποίες συνίστανται: α) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών αγοράς ή πώλησης κλπ. Οι απαγορευόμενες αυτές συμφωνίες μεταξύ των επιχειρή-

Νόμιμη και δικαιολογημένη η απαγόρευση υπέρβασης των ανώτατων τιμών πώλησης.

ρήσεων τυγχάνουν αυτοδικαίως άκυρες (άρθρο 1 παρ. 2 του Ν. 703/1977 και ήδη 1 παρ. 2 του Ν. 3959/2011). Κατά, δε, τη διάταξη του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 703/1977 και ήδη του άρθρου 1 παρ. 3 του Ν. 3959/2011, συμφωνίες, αποφάσεις και εναρμονισμένες πρακτικές, που εμπíπτον στην ανωτέρω παρ. 1, δεν απαγορεύονται, εφόσον πληρούν αθροιστικά τις κατωτέρω προϋποθέσεις, ήτοι: α) συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διανομής των προϊόντων ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, β) εξασφαλίζουν συγχρόνως στους καταναλωτές εύλογο τμήμα από το όφελος που προκύπτει, γ) δεν επιβάλλουν στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών και δ) δεν παρέχουν τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού ή κατάργησης αυτού σε σημαντικό τμήμα της σχετικής αγοράς.

Η Ελληνική νομοθεσία δηλαδή επαναλαμβάνει την παρ. 3 του άρθρου 85 της Συνθήκης που προβλέπει ότι: «Οι διατάξεις της παραγράφου 1 δύνανται να κηρυχθούν ανεφάρμοστες: σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων η οποία συμβάλλει στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δικαίωμα τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία:

α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών· και β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων», ανοίγοντας έτσι ένα παράθυρο ασφαλούς ευελιξίας του δικαιοπάροχου σε σχέση με τον καθορισμό μέγιστης τιμής προϊόντος ή υπηρεσίας.

Επιτρέπεται συνεπώς ο ορισμός ανώτατων τιμών.

Συμβατικοί όροι που προβλέπουν την παροχή στον δικαιοδόχο από τον δικαιοπάροχο καταλόγου ανώτατων τιμών είναι, καταρχάς, συμβατοί με το δικαίωμα του ανταγωνισμού. Ωστόσο, πρέπει να αποφεύγεται η δέσμευση των δικαιοδόχων για την τήρηση των προτεινόμενων αυτών τιμών. Συναφώς, δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται από τον δικαιοπάροχο έμμεσοι τρόποι ή μέτρα (π.χ. απειλή ή επιβολή κυρώσεων, εκπτώσεις και άλλα χρηματικά κίνητρα), ώστε οι ανώτατες αυτές τιμές να λειτουργούν στην πράξη ως καθορισμένες τιμές μεταπώλησης. Επίσης, στην περίπτωση που ο δικαιοπάροχος έχει ισχυρή θέση στην αγορά, υπάρχει κίνδυνος οι ανώτατες τιμές να λειτουργούν ως εστιακό σημείο για τους περισσότερους μεταπωλητές, οδηγώντας τελικά στην ομοιόμορφη εφαρμογή αυτού του επιπέδου τιμών. Παράλληλα, εάν χρησιμοποιείται λογισμικό σύστημα εμπορικής διαχείρισης εντός του δικτύου δικαιοχρήσης, η διαχείριση τιμών από τον δικαιοδόχο πρέπει να είναι τεχνικά δυνατή, και όχι

υπέρμετρα δυσχερής ή/και χρονοβόρα στην πράξη. Σε γενικές γραμμές, πρέπει να αποφεύγονται πρακτικές που επιτείνουν τη διαρθρωτική ακαμψία των τιμών. Στο πλαίσιο αυτό, είναι, επίσης, χρήσιμο στα εγχειρίδια χρήσης και εκπαίδευσης των δικαιοδόχων να υπάρχει σαφής πρόβλεψη για τη δυνατότητα αλλαγής των τιμών στο λογισμικό αυτό σύστημα και να είναι ευχερής η παροχή εκπτώσεων σε ποσοστό επί των συνολικών αγορών, ιδίως σε εμπορικές επιχειρήσεις που γίνονται μαζικές αγορές προϊόντων.

Συμπέρασμα

Συμβατικοί όροι που προβλέπουν την παροχή στον δικαιοδόχο από τον δικαιοπάροχο καταλόγου ανώτατων τιμών είναι, καταρχάς, συμβατοί με το δικαίωμα του ανταγωνισμού υπό τον όρο ότι δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται από τον δικαιοπάροχο έμμεσοι τρόποι ή μέτρα (π.χ. απειλή ή επιβολή κυρώσεων, εκπτώσεις και άλλα χρηματικά κίνητρα), ώστε οι ανώτατες αυτές τιμές να λειτουργούν στην πράξη ως καθορισμένες τιμές μεταπώλησης. Σε γενικές γραμμές, πρέπει να αποφεύγονται πρακτικές που επιτείνουν τη διαρθρωτική ακαμψία των τιμών. Περαιτέρω, θεωρούμε ότι οι διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 85 της Συνθήκης μπορούν να κηρυχθούν ανεφάρμοστες σε κάθε συμφωνία ή κατηγορία συμφωνιών μεταξύ επιχειρήσεων η οποία συμβάλλει στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εξασφαλίζοντας συγχρόνως στους καταναλωτές δικαίωμα τμήμα από το όφελος που προκύπτει, και η οποία:

α) δεν επιβάλλει στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών· και β) δεν παρέχει στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα κατάργησης του ανταγωνισμού επί σημαντικού τμήματος των σχετικών προϊόντων», ανοίγοντας έτσι ένα παράθυρο ασφαλούς ευελιξίας του δικαιοπάροχου σε σχέση με τον καθορισμό μέγιστης τιμής προϊόντος ή υπηρεσίας.

Τέλος, σε σχέση με τον καθορισμό ανώτατων τιμών πώλησης λιανικής των προϊόντων λεκτέον ότι η ανώτατη τιμή τείνει τελικά σε δύο κατευθύνσεις κι αποτελέσματα: πρώτον, αποτελεί προστασία του καταναλωτή από την αυθαιρεσία του δικαιοδόχου και, δεύτερον προστατεύει τη διατήρηση της φήμης και της ελκυστικότητας των προϊόντων της (πεδίο εφαρμογής της απόφασης στην υπόθεση Pronuptia: ΔΕΕ C161/84, ECLI:EU:C:1986:41, J.Venit, "Pronuptia: Ancillary Restraints or Unholy Alliances" ELRev. 1986,213).

Με βάση λοιπόν την λογική αυτή ανάπτυξη, επιτρέπεται η επιβολή ανώτατων τιμών από τον δικαιοπάροχο με την έννοια (α) ότι δεν καθορίζει την ανώτατη τιμή ως αναγκαστική τιμή πώλησης αλλά δεν επιτρέπει την υπέρβαση του ανώτατου επιπέδου τιμής (πράγμα που σημαίνει ότι ο δικαιοδόχος μπορεί να επιβάλλει οποιαδήποτε τιμή επιθυμεί μέχρι τούτομα επίπεδου της ανώτατης τιμής, (β) ότι συμβάλλει στην προώθηση της οικονομικής προόδου των δικαιοδόχων και τού συστήματος αφοῦ, σε μια γενικευμένη οικονομική κρίση δεν καθιστά το προϊόν του μη ανταγωνιστικό και (γ) ότι εξασφαλίζει στους καταναλωτές δικαίωμα τμήμα από το όφελος που προκύπτει. ■